

D. T. O. M. A.

DISPUTATIO

INAUGURALIS MEDICA
THEORETICO-PRACTICA

De eXVLCerato pneVMatls Lobo

S E U

PHTHYSI

QUAM

DIVINA FAVENTE GRATIA.

DECRETO, AUTHORITY, ET CONSENSU
PERILLUSTRIUM, MAGNIFICORUM, SPECTABILIUM,
Prænobilium, Excellentissimorum, Clarissimorum, atque Con-
sultissimorum Virorum &c. Perillustri, Magnifici, Spectabilis,
& Excellentissimi Domini Universitatis RECTORIS, Peril-
lustri, Magnifici, Spectabilis, Clarissimi, & Excellentissimi
Inclytæ Facultatis Medicæ Domini DECANI; D. Dominorum
Sacræ Cæsareæ Regiæque Cathol. Majestatis Consiliariorum,
& Archiatrorum, D. Dominorum Professorum,
adeoque totius Amplissimi

DOMINORUM, DOMINORUM

MEDICORUM COLLEGII,

In Antiquissima, ac Celeberrima

UNIVERSITATE VIENNENSI,

PRO

Suprema Licentiæ, & Doctoratûs laurea consequenda,

Publica Disputationi exponit

JOSEPHUS SIGISMUNDUS HÖLTL,

Styrus Radtkerspurgenfis, AA. LL. & Phil. Magister, Saluber-
rimæ Medicinæ Baccalaureus Formatus, nec non pro suprema
Doctoratûs Laurea Candidatus.*In publico D. D. Medicorum Collegio horis postmeridiem consuetis.*

Annô M DCC XXI. Mense Augusto, Die 16.

PRÆNOBILI,
EXCELLENTISSIMO,
CLARISSIMO, AC DOCTISSIMO

DOMINO
JOANNI
BAPTISTÆ

DE

WENCK,

Phil. & Medicinæ Doctori,

Inclyti Ducatûs Styriæ

MEDICO SENIORI,

Sac. Lateran. Palatii Comiti, Acad.

Leopold. Cæs. Sac. Rom. Imp. Nat. Curios.

Collegæ & Adjuncto.

DOMINO,

Ac Patrono meo Antumatissimo.

Prænobilis, Excellentissime,
Clarissime, ac Doctissime
DOMINE.

Supremum ex Universa Saluberrimæ Medicinæ
scientia disputaturus, quæ Nomina in partes, atq;
subsidiū vocarem, non erat, ut anxius circum-
spicerem. Tu, Excellentissime Domine,
Primus occurristi mentis oculis, Tuus in me
animus, Tua virtus, & sapientia spectatissima tantum apud me
valuerunt, ut præter Te non sit alius, cujus honorificum No-
men denuo Thesibus meis præfixum velim. Petit hoc sibi grati
animi ratio, ut qui me beneficiis Tuis quàm plurimis obstrictum
sentio, quibus me jam ab ineunte ætate in hanc usque diem cu-
mulasti, sed præprimis, quòd & uno abhinc anno benevolè ad-
miseris, ut Nomini Tuo Theses meas inscriberem, cum prima
in publico DD. Medicorum Collegio haustræ doctrinæ specimina
dedissem. Sed est & aliud, quod meam in Te fiduciam auget
maximoperè, quòd nimirum Te non modò Patronos inter, sed
& affinitate mihi conjunctos numerem. Addet vel ex hoc No-
men Tuum, quidni? rursus mihi stimulos, cum illud in fronte
Thesium mearum legero, ut me pugilem strenuum exhibeam,
ut vel sic minimè degenerem me esse probem à majoribus meis,
è quibus Tua potissimum exempla mihi imitanda jam pridem
in animum meum induxi: Cujus in hac ipsa arte, quam ego in
quar-

quartum annum profiteor, tanta est peritia, & intelligentia, ut meritò rerum gnari fateri debeant, Saluberrimæ Medicinæ Facultatem multò plus Tibi debere, quòd ea Te nacta sit sui cultorem adeò excellentem, quàm Tu illi, quòd ipsa Te in suum suscepit. Tantum nempè honoris ab una Nominis Tui accessione fuit indepta. Loquuntur id abundè (ut alia complura præteream ij,) quibus Te Domesticum, suumque vitæ sospitorem unum venerari sibi nunquam non præsentem fuit concessum. Sunt hi Styriæ inclytæ status, est præprimis celebris Metropolis Gracium, ubi tot propè vitam suam sibi prorogatam Tibi in acceptis referunt, quot illud numerat inquilinos. Seposuisti, quidem ex parte jam etate gravis, & canitie venerandus, laborem molestum curandorum corporum, ut nonnihil Tibi indulgeas; sed & otio tuo non minùs prodes plurimis, quàm studio, & labore: quando id efficis, ut ne oneri succumbas præproperè, nunquam sat tardè fatis cessurus, cui omnes optant vitam immortalem, ut semper ad manum habeant, cujus consiliis, tanquam oraculis Delphicis, instructi aut morborum pericula eludere, aut ex iis, si fortè in ea inciderint, salvi possint eluctari. Atquè hæc sunt, Domine Excellentissime, cur in publica propugnatione Propositionum Medicarum Te præ cæteris voluerim in Tutorem, atque Ducem eligere. Laboris præmium id unum mihi abundè suffecerit, si conatus hos meos Tibi cognato meo, viròque de scientia Nostra optimè merito placuisse cognovero. Mearum interim partium esse esse intelligo, ut ab omnium sospitatore, supremòque Medico, DEO ter Optimo Maximo Tibi annos nunquam interituros exorem, vel hoc uno beatior, quòd & ego, dum mihi vita suppetet, semper audire potero

Prænobilis, ac Excellentissimæ
Dominationis Tuæ

Servorum minimus

Josephus Sigismundus Höltl.

CAPUT PRIMUM.

De Etymologia ac quidditate Phthyseos.

T H E S I S I.

Uod ferè omnibus morbosarum corporis nostri constitutionum denominationibus contingit, ut à Græcis primùm impositæ, à Latinis dein Medicis retentæ fuerint, idem & evenisse phthysi in aprico est. Græca enim vox est *Φθισις* utpotè quam græcosveteres ob tristem contabescentiæ terminum indidisse verisimile est. Latini verò græcos secuti eodem utentes vocabulo à verbo consummo, cum totum corpus hoc in affectu contabescat, & omni suo succo nutritio defraudetur derivare contendunt, quæ quidè vox generaliter sumpta licet qualemcùnque tabem significet, nihilominus ad eam solumodò & ad propositum convenientiorem speciem transferimus, quæ à pulmonum vitio suam ducit originem.

T H E S I S II.

EXplanatâ jam tristis hujus intuentibus omnibus spectaculi, vivum nempe repræsentantis sceleton origine juxta illud Poëtæ.

ossa tegit macies, nec juvat ora cibus
varia hic morbus fuit fortitus nomina, phthysin enim vel phthoe non nulli appellitari voluere, consumptionem, aut pulmonalem contabescentiam alii, corporis extenuationem, pulmonum ulcus, & exulcerationem alii nominare consueverunt: definitur autem quod sit *totius corporis consumptio, cum febre lenta, continuâ, tussi, sputo purulento, & respirandi difficultate, ab exulceratione pulmonum orta.*

T H E S I S III.

Veritatem autem definitionis ex eo elucescere non dubitamus, cum neminem morbum hunc penitiùs considerantem latere possit, quin non abundè constet, omnes hoc affectu laborantes contabescere, & consummi ob indefinentem M. S. febrilem fermentationem lentam ab acido prædominante inductam, particularumque acrium *Θ*narum asperam arteriam vellicantium, & pulmonum spongiosam substantiam exedentium copiam.

Q U Æ S T I O.

Quæres undè puris generatio? R. Pus esse nutrimentum partis acore fermentali ulceris inquinatum, & sub forma excrementi ab eâ dimissum: Cùm enim omne ulcus fiat per corrosionem, & corrosio per acidum: acidum autem naturam fermentalem possideat, cujus, teste Arist. est optima quæq; inscere, & per modum contagii sibi assimilare: hinc succus nutritius tabe contagiosâ acidi ulcerosi infectus, in forma puris quotidie ab ulcere secedit.

CAPUT SECUNDUM.

De subjecto & differentiis phthysos.

THESIS I.

IN assignando partem affectam truculenti hujus mali phthysos, varii in varias abiêre sententias, & quidem primo loco clar. barbette, cujus cæteroquin accuratissimi ea erat sententia, quod ventriculum scilicet & glandulas mesenterii genuinum & unicum subjectum esse dixerit: Sylvius glandulas pulmonum: alii aliam corporis partem arbitrabantur: antequam autem propius accedamus ad nostram mentem explicandam, non abs re esse duximus quædam de ipsa pulmonum structura annotari debere. Pulmones itaque à græcis *πνεύμονες*, vel *πλάτμονες* à respirando dicuntur, quia animalibus in aère viventibus & respirantibus dati, in pectoris cavitate, ex duobus lobis, venis & arteriis innumeris, & levissimis membranis (quæ extensæ infinitas vesiculas efformant) constantes in- & expirationi inservientes, & circulationem sanguinis perpetuò suo motu tum ad irrorandum, cum nutriendum totum corpus promoventes situantur.

THESIS II.

DElineatâ jam aliquantulum propriâ pulmonum constitutione, haud difficile erit proprium & immediatum phthysos subjectum determinare: dicendo nimirum pulmones illud ebullientis sanguinis ventilabrum primò & per se affici: secundariò tamen & sanguinem & cor, ut ex febre & totius corporis contabescencia luculenter constat, non inficias imus. Quod vel ex eo manifestum redditur, si ad ipsa morbum hunc concomitantia symptomata, respirationem nempe difficilem, tussim admodum molestam, & exscreationem phlegmatum purulentorum vigili oculo attendamus; pulmones enim utpotè corpora ex meris vesiculis conflata, aptissima, ad ejusmodi ulcera recipienda nemo negabit.

THESIS III.

PRætermisissis aliis phthysos differentiis ut Hip. l. 6. Epid. Sect. 8. t. 47. asserit *tabem ex gonorrhœa ortam esse*. Item l. de loc. in hom. *quæ fit ex destillatione in medullam spinalem irruente &c.* primarias solum easque magis necessarias assignare rati, dividimus illam in mendosam ex primis viis aut aliis visceribus ortum trahentem, & legitimam, quæ in iminentem (quæ adhuc levis est, incipientem quæ aliqua jam possidet tabis & consumptionis corporis signa à vitio pulmonum oriundæ; & confirmatam quæ summus est Contabescentiæ gradus, in quo homines toti jam ferè consumpti, sine ulla spe reconvalescentiæ jacent morituri) subdividitur, utq; hujus in nos sævientis hostis distinctionem sciamus, sit.

CAPUT TERTIUM.

De Diagnosti.

THESIS I.

Variis porrò symptomatibus stipatur hic morbus, & sub prothea incidit larvâ ac signorum serie, quorum alia in hoc, alia in alio conspiciuntur.

ciuntur gradu, néque enim omnia in omnes indifferenter cadunt, ut proin ob tantam symptomatum diversitatem adæquatam eorundem syndromen adstruere, res sit summæ difficultatis; Conabimur tamen ut cujusvis gradus hujus affectus signa à se invicem distinctiva adferamus: probè tamen advertendum, nè defluxionem catarrhalem pro verâ phthysi quis agnoscat. Imminentis signa licet difficulter alias cognosci queant, eleganter tamen Hip. l. 1. de morb. his verbis exprimit: *atq; ex his quidè causis pus in pulmone colligitur, si pulmonum inflammatione detentus in diebus judicatoriis non-purgetur, sed sputum & pituita in pulmone remaneat, suppuratus sit, qui si confestim curetur, plerùmque evadit, sin verò neglectus fuerit, ab eo quod inheret putrescente tunc corrumpitur, tunc ulceratur, & pus colligit, néque amplius ultrò ad se effatu memorabile alimentum attrahit, néque ab eo quidquid per superiora repurgatur, sed suffocatur & semper majore difficultate spirandi premitur, & inter respirandum stertit, indeque superiore pectore respirat, tandem verò obturatis à sputo meatibus perit.*

T H E S I S II.

Confirmat idipsum Divus Senex l. sup. cit. text. 9. his verbis, *sit autem & suppuratus, si pituita à capite in pulmonem destillat, & primùm quidè ut plurimum latenter fluit, tussimq; tenuem exhibet, & sputum paulò amarius solitò, & aliquando tenuis calor adest.* Ex quo colligendum, quod latenter fiat defluxio ad pulmonem ex faucibus, aspera arteria &c. & hoc vel ideò quia tunc temporis materia destillans quantitate pauca, & tenuior humoris portio, quæ defluit non irritat pulmones; atque cum ex his minima sequatur læsio, materia latenter fluere dicitur. Tussimq; tenuem solumodò excitat, cum paucus ab initio sit & tenuis: amaritiam quamdam oris adverti inde est, quod humor defluens pulmone exulcerando idoneus, dulcedinem, acrimoniam vel faldedinem habeat, hæque qualitates calore p.n. alteratæ in amarorem degenerent: notum enim est *dulcia & salsa præter modum cocta amarorem contrahere.*

T H E S I S III.

Signis ab Hip. præpositis alia adjungere libuit, malam thoracis conformationem, ætatè que juvenilem: si etenim illa duo cum prædictis concurrant, phthysin in procinctu esse certè pronunciare possumus: pravam autem thoracis conformationem eum possidere dicimus, qui thoracem angustum & scapulas alarum adinstar prominentes habet; tanta autè & talis hæc est dispositio ad tabem ut eam Hip. *nativam tabem appellaverit*, quod ab intimis ortus primordiis & naturæ principiis concepta sit: quam ob rem necessarium ferè videtur ita affectos in phthysin tandem incidere, nisi à gravioribus morbis præveniantur.

T H E S I S IV.

Quemadmodum recensita imminentis phthysicos signa magni Hip. auctoritate fulciuntur, eodem modo ab illo incipientis text. 10. his verbis proponuntur; *temporis autè progressu exasperatur pulmo, & intus ulceratur à pituità inharente, & putrescente, & gravitatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante & retro, calorèsque acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore ad se trahit pituitam ex toto corpore, & maxime ex capite, caput verò calefactum ex corpore, & hanc putrescentem subcrassam sput.* Vult siquidè in

in incipiente tussim vehementiorem & molestiorem, thoracis gravitatem, dolorem acutum ante & retrò, febrium insultus vehementiores, ac tandem quod ægrotans putrescentem exspuat materiam.

T H E S I S V.

ATque hinc liquet quod non solum vehementior tussis Hip. *ferina* dicta, (nam procedente morbo quantitas augetur, ab eaque irritatur ad expulsionem rei noxiæ) sed & gravitas thoracis à materia in pulmonibus congesta ortum ducens miserè infestet ægrum, licet pulmo ex se parum aut nihil sentiat in substantia sua, communicatur tamen ei sensus per membranam tum externè cum internè eum cingentem: hinc dolor acutus tam ante quam retrò (cum ex utràque parte membranæ afficiantur) eò quod materia pulmonibus in existens pravâ etiam qualitate & putredine eorundem membranas pungat, vellicet, & sensum doloris causet. Calores autem febriles oriri necesse est, cum progressu morbi materia morbifica augeatur, & ad fermentandum aptior evadat. Sputum purulentum ob ulceris in pulmonibus contracti ruptionem.

T H E S I S VI.

Sudoribus nocturnis ut plurimum phthysici vexari consueverunt somno correpti, nam per somnum calor concentratur, calore autem intus augefcente (supposita aliundè magna sanguinis resolutione) non potest non fieri magna pororum apertio, & consequenter evaporatio, quæ in cute condensatur & in sudorem abit: rigores non nunquam & quidè valdè frequentes, nullum tamen typum observantes advertuntur, qui ex puris acrimonia membranas vellicante oriuntur, ☐ rubra ac præcipitata cum sedimento farinaceo, corpus magis extenuatur.

T H E S I S VII.

AB imminente & incipiente phthysi cursum ut ordo postulat ad confirmatam dirigimus: exponendo equidè signa ejus diagnostica, pro cuius fundamento sit textus 11 mus Hip. l. cit. ubi his verbis ait: *quantò verò magis tempus progreditur, tantò magis puri sincerum exspuit, & febres acutiores fiunt, & tussis frequens ac fortis, & inediã vexat, & tamen alvus infernè turbatur: turbatur autè à pituita, pituita verò de capite descendit, his cum ad hoc pervenerit, perit.* Inediam ergo, alvi fluxum, unà cum tussi & frequente & forti cum sinceri puris exspuitione, quod pathognomicum statui meretur, semper comitem habere asserit.

T H E S I S VIII.

Veritas autè horum signorum præprimis inediæ ex eo colligitur, si consideretur, quod ea ex ventriculi læsa actione, & fermento aut depravato aut inanito, aut nimia sanguinis acrimonia, quæ particulas nutritias partim à partibus solidis abradit, partim in sanguine existentes ad nutritionem ineptas reddit, procedat; alvi fluxus ob tonum intestinorum successu temporis relaxatum contingit: tussis frequentior, quoniam plurima est irritatio, pauca verò expurgatio, fortior autè quia major puris acrimonia fibrillas nerveas acrius stimulat & pungit, hincque ob copiam putrescentis materiæ major febris exacerbatio. Accedit summa totius corporis extenuatio, ita ut caro universa sit absumpta, & non nisi ossa so-

lâ cute contacta se prodant. Respiratio difficilis ob organa respiratori di-
cata vitiata, & propter nimiam humorum peccantium inibi abundantiam.
Omnium autem certissimum signum phthysici ad interitum vergentis est
capillorum defluvium, facies cadaverosa, ☐ oleaginea, tumor pedum,
diarrhæa colliquativa. Interim tanta signorum speculatione opus non est:
nam teste Aretæo: *Si quis vel plebeus viderit hominem pallentem, tussientem,
macie confectum, hunc verâ phthoe laborare pronuntiabit.*

Q U Æ S T I O.

QUæres an sudores nocturni in phthysicis secundum Timæum à gulden
Nec sint ex imbecillitate facultatis naturalis? R. Negative & dico
sudores hos esse serum sanguinis sub forma sudoris dimissum, cum enim
totus sanguis sæpius de die per pulmones circuletur, quid mirum? si tabe
aliquâ ab ulcere in pulmonibus delitescente in transitu afficiatur, quâ me-
diante veluti fermento aliquo succum nutritium solito acriorem & ad nu-
tritionem ineptum (indè contabescencia) efficiat.

CAPUT QUARTUM.

De Causis phthysicos.

T H E S I S I.

CAusarum in amplum nunc descendo campum, & iis quæ ad cognitio-
nem hujus affectûs facere videbantur pro instituti ratione præmissis,
restat in ea animum deolvere quæ ætiologiam respiciunt. Causam hujus
affectuionis latere in pectore, & à soluta pulmonum unitate procedere nemo
negabit: proindè causam formalem & immediatam phthysicos, exulcera-
tionem pulmonum, ruptione aut corrosione factam dicimus: ulcus enim
hoc in affectu adesse in confesso est, cum multiplici experientia in exentra-
tis cadaveribus satis superque compertum sit: nam ulcus in quacunque
corporis parte generari potest, atque hinc est quod hæmophthoe (in quâ
sanguis extravasatus non evacuatus suppuratur) ulcus in pulmonibus pro-
ducat.

T H E S I S II.

CAusam verò mediatam ad hujusmodi affectum producendum concur-
rentem, laticem ferofum, acres acidas & corrosivas particulas con-
tinentem (quæ vel aliundè in pulmonem à vicinis partibus influunt, ut à
pleura, & imprimis ex earum partium inflammatione suppurata quæ in Em-
pyema convertitur Hip. Sect. 5. Aph. 15. *quicunque ex pleuritide &c.* vel
in ipso pulmone generantur) pulmonalem substantiam, vesiculas atque
vasa corrodescentes, imò & sanguinem extravasatum in pus aliquando con-
versum statuimus: acidum enim habere vim corrodescenti & exulcerandi ne-
minem intimam ejus constitutionem perpendentem latebit.

T H E S I S III.

Non nunquam ex ipso pulmonum vitio pravi humores suam ducunt ori-
ginem, qui illius substantiam corrumpunt, & ulcus efficiunt, quod
plerumque à primis vitæ primordiis, & à semine parentum simili labe in-
fectorum contrahitur, undè phthysis inter morbos hæreditarios princi-

per locum sibi vendicat, ita ut multæ familiæ inevitabili fato hujus morbi malitia è medio fuerint sublata. Hæc autem vitiosa pulmonum constitutio malignam quandam & quasi venenatam agnoscit qualitatem, ratione cujus etiam contagiosa audit, quamvis minimè negandum molliorem & laxiorem pulmonum substantiam ad hujus morbi generationem multum conferre.

T H E S I S I V.

Facilius & promptius inter consanguineos propter non valdè diversam humorum & pulmonis constitutionem hujusmodi contagium communicatur, ut tutum non sit fratribus & sororibus, fratris & sororis phthysi laborantis cubile ingredi, siquidè *μιασματά* illa quæ à phthysicorum pulmonibus exhalant, totius cubiculi aërem inficiunt, ab aliis (præcipuè dispositionem adhuc morbum habentibus) in pulmonem attracta, similem in eo dispositionem generant; pus in abscessibus ruptis non minus suum addit calculum.

T H E S I S V.

Variolæ sæpius phthysi januam aperiunt, laxiorem pulmonum compagem ita dissolventes, ut nulla arte ad pristinum vigorem reduci queant: pleuritidem materiâ non omninò evacuatâ, cum insigni pulmonum læsione rejectâ, celeri, sed funesto gradu sequitur phthysis: in hæmophthysi cum sanguis extravasatus rarò ita expectorari possit, quin non aliqui remaneant grumi, qui postmodum acriores facti pulmones exulcerant, non potest non subsequi phthysis. Baccho nimium litantes sæpius hoc malo infestantur.

T H E S I S V I.

TAbes in eas maximè ætates incidit quæ à 18. ann. ad 35. finiuntur ita Hip. Sect. 5. Aph. 9. & Sect. 3. Aph. 29. *juvenibus autem &c.* cum enim in adolescentia & juventute sanguis noster & *αυ* prædominante sit impetuofus, & fervidæ bilis miscellâ corrosivus, quid mirum? si per tenellum & spongiosum sanguinis collatorium filtratus, illud tandem corrodat, exulceret, & miseros juvenes in medio ætatis flore emarcescere faciat test. ovid.

quo rapitis miseros primæ lanuginis anni?

Accedit temperamentum biliosum, quia sanguis in tali dispositione sæpius effervescit, vasâque rumpit: sic quòque sexus fæmineus ob vitam sedentariam, & virgines ob arctiorem pectoris constrictionem, ad conciliandam venustatem & elegantem corporis habitum, ut juxta illud Terentii *Juncea appareant, utque juvenibus placeant*: maturè contabescunt, quia sanguinem & lympham in motu suo ad reliquas partes sufflamant.

T H E S I S V I I.

Anni tempus ad generandam phthysin maximè oportunum docet Hip. Sect. 3. Aph. 10. *autumnus tabidis malus* & Sect. 3. Aph. 33. *autumno verò & tabes*: quoniam absumpto humido & particulis balsamicis \ominus magis resoluta luxuriant, undè adveniente ad pulmones aëre paululùm austeriori & frigidiori glandulas magis concentrat, vias coarctat, sicque ansa fibrillis corro dendis exhibetur. Quâ autem anni constitutione tabifica hæc lues ut plurimum grassetur docet: Hip. 3. Aph. 13. *Si verò æstas sicca fuerit & aquilonia, autumnus contra pluviosus & australis ad hyemem fiunt tusses, raudi-*

cedines, quibusdam autem tabes. Æstivo enim tempore corpus nostrum hiantibus poris undè undè patet, per quos tanquam apertam corporis januam aër aquilonarius undique penetrando insensibilem transpirationem plurimum diminuendo, non levem ipsis visceribus tabem imprimit.

Q U Æ S T I O.

Quæres cur phthysicis aër autumnalis sit tantoperè exitiosus (ordinariè enim vel erumpentibus, vel decidentibus foliis moriuntur)? 1. Tria in phthysicis esse considerata primò ulcus; 2do pars affecta, 3tiò hectica corporis contabescencia, autumnus omnibus istis è diametro contrariatur: ut frigidus nocet ulceri test. Hip. 5. Aph. 20. *ulceribus frigidum, acerbum & mordax.* Parti affectæ eodem teste Sect. 5. Aph. 25. *frigida pectori inimica.* Ut siccus contrariatur consumptioni, quæ potius humectatione indiget: ut inæqualis omni modo nocet, eò quod per temporum inæqualitatem variæ moveantur defluxiones, ulcera pulmonum non leviter exacerbantes.

CAPUT QUINTUM.

De Causis Symptomatum.

T H E S I S I.

Postquam atrocissimi hujus hostis causæ pro posse delibatæ fuère, ordo postulat ut & satelitem, symptomatum nimirum ortum in medium ducamus (hoc enim modo causa universalis accuratius in lucem protrahetur) inter quæ primm est, febris lenta continua, quam non nisi ab inæquali sanguinis commixtione & p. n. ejusdem fermentatione ab acido prædominante suam trahere originem confidimus, cum omnis febris essentia in turbata sanguinis & particularum illum constituentium mixtione consistat; quemadmodum genarum ruborem imprimis post partum exindè oriri putamus, quod chylus paucis à partu horis in sanguine cum particulis sibi improportionatis & heterogeneis majorem ineat fermentationem, mediante quâ per arteriolas capillares ad exteriorem cutis partem protruditur, stagnat, & ruborem inducit; Respiratio difficilis partim ab ulcere pulmonum, partim à repletionem humorum causatur, quibus inexistentibus minus liberè moveri valeant.

T H E S I S II.

Quod si sitis urgeat, eaque in phthysi non aliundè quam ab humidi consumptione & lymphæ tenui acri & falsa superius ventriculi orificium ac fauces molestante, pungente, & vellicante oritur. Nec aliam tussis ferina causam quam acrimoniam, puris aciditatem, & lympham acrem, pulmones & asperam arteriam, ad id quod molestum est rejiciendum, sollicitantem agnoscit. Capillorum defluvium denotat defectum alimenti, & sanguinem cum lymphæ & succo nutritio (si qui adfertur) tam acrem esse ut radices capillorum abradat.

T H E S I S III.

Contabescenciam verò & emaciationem corporis, sanguini ab ulcere inquinato & acrifacto adscribendum censemus, partes enim sanguinis

acidæ, acres & Ænæ hujus sunt naturæ, ut balsamicas & salsas ad nutritionem aptas planè consummant, vel per sudores colliquativos eliminant; quando ergo nihil vel parum in partium deperditarum locum reponitur, necessarium est ut corpus sensim absque sensu decreascit & consummatur. Hinc ob alimentorum quàmque defectum tonus fibrarum intestinalium relaxatur, & propter humorum acrimoniam bilis exaltatur, & acrior redditur, quæ dein alvum continuò ad excretionem sollicitat.

CAPUT SEXTUM.

De Prognosi.

THESIS I.

ORdine sic jubente jam signa prognostica paululùm dispiciamus oportet: ratione salutis & mortis in genere hic affectus est periculosus & curatu difficillimus, atque vitam periclitari indè desumitur, quod pars affecta nobilis sit & princeps. Affectus hic ab initio difficillimè cognoscitur, facilè verò curatur: progressu autèm morbi facilè cognoscitur, rarius verò aut nunquã curatur; tempus igitur solutionis cum sæpè chronicus evadat, & ad multos annos perseveret, definiri in arbitrio non est, quippè aliquandò longior, si mitius tractetur teste Avicenna, qui mulierem phthysi laborantem per 23. ann. vixisse refert, aliquando brevior esse consuevit, præsertim si pertinaciori alvi fluxu corripiantur secund. Hip. Sect. 4. Aph. 12. *si tabe detento profluvium alvi supervenerit, perniciosum.*

THESIS II.

IN maximo quòque vitæ discrimine versatur phthysicus, si morbus acutus superveniat, aut sputum suum supprimatur ita Hip. Sect. 7. Aph. 16. *postquam verò expectoratum retentum fuerit, moriuntur.* De ægri salute & vita conclamatum est, si facies hippocratica appareat, aut capilli defluant teste Hip. Sect. 5. Aph. 12. *quibuscunque laborantibus capilli à capite defluunt, moriuntur.* Et primò prognost. *qui tabe infestantur, si sputum quod extussunt graviter oleat carbonibus injectum, lethale.* Quod Poëta confirmat.

tunc stat Parca foris cum tussit sputa cruoris
vix non desperet cum sputis fætor adhæret.

Pessimi quòque ominis sunt sudores colliquativi, diarrhææ, & ☐ salsæ & pinguis docente Hip. in prognost. ☐ salsæ & cui pinguis araneorum telu innatant mala.

THESIS III.

Funesta non minùs ludit tramata si durior scirrhus pulmonem teneat, indèque hæctica tussis proveniat, anorexia & appetitus prostratus (docente Hip. Sect. 7. Aph. 6. *in morbo diurno fastidium cibi malum*) tabidis malus præsertim cum inflammatione ventriculi & hypochondriorum ita Hip. in prognost. *tumor in hypochondrio durus & dolens pessimus.* Certissimi verò mortis prodromi & prænuncii habentur, phthysis hæreditaria, mala thoracis conformatio, & sputum ægrum non allevians, annotante Hip. *omnia sputa mala sunt, quæ dolorem non sedant.*

THE-

T H E S I S I V.

Spem tamen aliqualem phthysicus sibi polliceri poterit, non quidem ex integro reconvalescendi, sed solum patula mortis ostia tantisper subterfugendi: si pus rejectum sit æquale, album, & leve, & unius coloris, quòdque facilè excernitur & sine dolore aut multa tussi. Quò melior etiam in phthysi prima viget concoctio, eò uberior sanitatis spes affulget, ad hoc multum contribuit, si pectus amplum sit & hirsutum, alvus compacta, sitis nulla & febris remittat, aut si phthysis ab ulcere parvo & non diuturno proveniat; bonum quòque omen est si vires sint robustæ, appetitus integer, si humor vitiosus ad nares vel alia emunctoria per metastasin commoveatur bonum est, quamvis & hæc ipsa sint fallibilia.

Q U Æ S T I O.

Quæres? cur phthysis curatu tam difficilis sit? *R.* Hoc fieri ob indicationum contrarietatem; ulcus enim indicat detergentia & exsiccantia, quæ febrì & tabi è diametro opponuntur. 2do quia continua pulmonum dilatatio & constrictio consolidationis maximum est impedimentum. 3tio quod crusta pulmonum ulceri inducta in parte tam molli continuo motu exagitata facilè de novo concidat, ac denique quod humorum acrimonia radicata difficulter corrigatur; diluatur etenim variis ∇ sis, nihilominus instar maris vario ∇ rum dulcium influxu falsedinem suam non amittit.

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione.

T H E S I S I.

Perspectis jam ordine causis & symptomatibus ad curationem accedamus oportet; cum ergo causam hujus mali in acido quodam acri & corrosivo in sanguine & lympha latente, & tandem pulmones corrodeute posuerimus, operæ pretium est, ut omnes impendamus nervos ad acridinem & aciditatem humorum corrigendam, pus expectorandum, ulcus mundandum, partem affectam consolitandam, febrim profligandam, & vires labefactatas restaurandas; ut autem indicationibus his satisfiat, ex triplici fonte chirurgico nempe, pharmaceutico, & diætetico remedia depromenda sunt.

T H E S I S II.

Primùm igitur fons chirurgicus se se offert, ex quo tamen parum aut nihil auxilii desummi potest, quia sanguis ceu balsamus vitæ (quo phthysici maximè indigent) subtractio, rarò aut nunquam proficua judicatur test. Borello cent. 4. observ. 15. ubi tabidis sanguinem potius infundendum, quam quidquam detrahendum monet: Verùm quandò ex sola sanguinis abundantia, aut consueta ejus evacuatione suppressa morbus suam traxerit originem V. S. celebrari poterit.

T H E S I S III.

Nunc in campum pharmaceuticum ingressuris omnis generis nobiliora se se offerunt præsidia, præprimis verò ea quæ materiam peccantem in primariis corporis tritorii evacuant, & morbosam è toto corpore educunt

cunt atque eliminant, suntque vel vomitoria, purgantia, diaphoretica, diuretica, & alterantia. Primum vomitorium nimirum quod attinet, illa hoc in affectu suspecta & exitialia existunt præcipiente Hip. Sect. 4. Aph. 8. *sed tabidorum ratio est habenda, nè purgationem eis per superiora unquam molendam putes.* Ob majus periculum inde emergens, vasorum scilicet ruptionem, cum partes violentius convellantur & concutiantur. Proscribimus pariformiter sudorifera, quæ succum nutritium colliquant, & corpus magis magisque exsiccant.

T H E S I S I V.

Consentio nihilominus cum R. R. phthysicis etiam vomitoria non nunquam propinanda esse, & quidem incipientibus præcipue in mendosa, qui cacochymiam aliquam in primis viis & saburram fovere videntur suadente Hip. Sect. 2. Aph. 29. *incipientibus morbis, si quid movendum videas, move.* Aut si constet viscus nullum esse infirmum, nec pulmones corruptos, aut unquam præcessisse sputum cruentum; sed ventriculum saburrâ & humoribus peccantibus abundare, nauseam & vomendi stimulum persentiscere secund. Hip. *quæ educere oportet, quæ maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia.* Tunc illa aliis exoptanda, modò vires ferant, aliæque circumstantiæ non prohibeant, sit itaque talis formula.

℞. ꝯ rad. Ipeca. ʒʒ. ad ʒiij.
 ʒ. mac. gut. ij.

D. S. Magen reinigendes Pulver auff 1. mahl.

T H E S I S V.

Evacuatis aliquomodo primis viis quid de purgantibus sentiendum videamus, illa quoque minus tuta impræsentiarum præcipue fortiora perhibentur, quia acidum adeò educere nunquam possunt, quin potius acrimoniam adaugant, & majorem M. S. fermentationem inducant: ab initio tamen ad humores vitiosos in corpore adhuc latitantes educendos per intervalla repetita locum habere sentimus, qualia sunt fol. ʘSS. mann. cass. rhabarb. el. lenit. syrup. ros. solut. M. pil. de succ. crat. ▽ laxat. Vienn. aut infusa ex his parata vg.

℞. ▽ laxat Vienn. ʒiv.
 Syrup. ros. solut. ʒi.
 ▽ fl. naph. ʒij.

M. F. potio s. Laxier-Tränckl auff 1. mahl
 aut si præplaceret in forma decocti sit sequens

℞. Decoct pectoral. cum fol. ʘSS.
 Et passul. min. aa. ʒʒ.
 Cort. citr. reci ʒij. fact. ʒʒ.

D. S. Eröffnender Tränck darvon Frühe und Abends ein Böcherl voll zu nehmen.

T H E S I S VI.

Peractâ jam primarum viarum aliquali evacuatione, ad aliud indicans nobis transeundem est, nimirum ad sanguinis discrasiam & acrimoniam temperandam, & corrigendam: nisi enim maturè fomes hujus mali è medio removeatur in cassum erunt omnia. Conveniunt proinde omnia
 alka-

alkalia quæ acidum imbibunt & corrigunt, sub quorum censum veniunt.
 oc. ☉ coral. rub. ppt. succ. alb. ppt. marg. ☉ ppt. antihect. Poter. ☿ haly,
 viper. rom. terr. lem. figill. catechu. &c. ex quibus talis poterit concinnari
 formula.

℞. ☿ oc. ☉.
 Corall. rub. ppt. aa. ʒ℞.
 Antihect. poter.
 ☿ anonym. aa. ʒj.
 Fl. ☿. ʒj.
 Sachar. alb. ʒ℞.

M. D. ad feat. S. Blut = versüßendes Pulver/darvon Frühe und Abends
 2. Messer Spitz zu nehmen.

In quem finem maximè conveniens habetur decoct. chin. ad deter-
 gendam materiam morbificam quod hoc modo ordinari poterit:

℞. Spec. decoct pectoral. ʒi℞.
 Lign. Sant. rub. ʒij.
 Rad. chin. elect. ʒ℞.
 Sem. fænicul. ʒj.

M. incissa D. ad ch. S. species damit ʒ. Maß Wasser zu sieden / und dar-
 von für ordinari zu trincken.

T H E S I S VII.

DEveniendo jam ad ipsum pulmonum ulcus abstergendum & consoli-
 tandum, & fomitem febrilem enervandum, varia in usum revocanda
 veniunt, ut sunt conserv. ros. fl. bellid. spec. diatrag. frig. sperm. cet. Syrup.
 hed. terrest. ☿ cort. peruv. &c. ex quibus hoc aut simile formari potest.

℞. Conserv. fl. bellid.
 Pap. rh. aa. ʒij.
 Rad. consoli. major. condit. ʒ℞.
 ☿ haly rec. ppt. ʒi℞.
 Antihect. poter. ʒij.
 Cort. peruvi ʒiv.

M. & cum S. q. Syrup. hed. terrest. f. elect. S. Latwergen / darvon einer
 Nuß groß ʒ. mahl des Tags zu nehmen.

In forma eclegmatis sequens inservire poterit

℞. Succ. Symphit. major. ℥j. Hed. terrest. Farfar. Taraxa. aa. ʒij.	<i>Vel</i>	℞. Syrup. de Juiub. Pap. rh. De prass. Eryf. lob. aa. ʒvj.
--	------------	---

Depurentur & cum s. q. sach. alb.
 coque ad consistentiam lincus d.
 ad usum S. Brust = Saft darvon
 öftters ein Löffl voll zu nehmen.

M. D. ad fictile S. Brust = Saft/
 darvon zuweilen ein Löffel voll
 langsam hinab zu lassen.

T H E S I S VIII.

AD tussim ferinam mitigandam humorum acrium decubitus & ulterio-
 rem corruptelam impediendam, sudores nocturnos cohibendos con-
 venirent quidem opiata sed in principio solum, possunt tamen emuls. ex
 sem. aut pil. pector. rotul. &c. substitui vg.

℞. M. pil. de Cynogloss. ʒj. *Vel*
Styrac. ʒij.
Apobals. ver. ʒj.

M. F. pil. ex ʒj. N. x. aspergan-
tur & liquirit. d. ad scat. Brust
und Huest-Pillen darvon 3. bis 5.
zu nehmen.

Si verò hæc, præsertim delicatioris gustûs hominibus non arriderent
ordinari poterunt trohis. bech. alb. citr. confect. de althea. rotul. & trohis.
pectorales vg.

℞. Succ. glych. inspiss. ʒʒ. *Vel*
Spec. diatrag. frig.
Gum. Arab.
Rad. Ir. fl. aa. ʒj.
Sach. Cand. alb. ʒiij.

M. & cum mucilag. gum. tra-
gac. ▽ fl. acat. extract. f. trohis.
S. Brust-Zeltl nach Belieben zu
nehmen.

Ad vires dejectas restaurandas & corpus emaciatum nutriendum Ge-
latinæ ex herb. vulner. & antiphthysicis ordinari poterunt, externè pro
inunctione varia conducere possunt uti est ung. resumpt. pectoral. Virid.
Reg. Empl. fil. Zachar. de sperm. cet. &c. vg.

℞. Ung. de althea *Et*
Calend.
Rub. pot. aa. ʒvj.
ʒ. ʒ anis. gut. xxv.

M. D. ad fict. S. Salben wormit
die Brust zu schmieren.

℞. ▽ fl. aurant. ʒiij.
Sach. Cand. alb. ʒj.
Fl. ʒr. ʒʒ.
Lact. ʒr. gr. vj.
Eleof. anif. ʒʒ.

M. D. ad XX S. Lufft- und Huest-
Wasser/ öftters zu brauchen.

℞. Sec. diatrag. frig.
Diarr. usit aa.
ʒij.
Succ. liquirit. inspiss.
ʒj.
Sach. alb. finiss. ʒiv.
▽ Scab. tussilag. aa.

q. f. dissol. M. f. confect. in ro-
tul. S. Brust- und Huest-Zeltl/
zu Zeiten sich damit zu bedienen.

℞. Ungt. resumpt. ʒij.
Ros. S. ʒj.
Ol. viol. ʒiʒ.
Lil. alb. ʒvj.

M. D. ad fict. S. Salben darmit
den Ruckgrad zu schmieren.

T H E S I S IX.

QUOD si omnibus his ritè & methodicè adhibitis morbus nihilominùs
cedere recuset, ad curam lactis tanquam sacram anchoram confu-
gendum suademus (docente Hip. Sect. 5. Aph. 64. *lac convenit tabidis &c.*)
quòdque omnem absolvat paginam, ferosâ nempè suâ parte non tantum
abstergit, sed & sanguinis acrimoniam corrigit, caseosâ consolidat, & bu-
tyrosâ nutrit: jejuno autem stomacho illud propinandum: cuique parum
Sach. vel conserv. ros. injiciendum, quod impedit quo minùs in coagu-
lum abeat: muliebri præ cæteris tanquam naturæ ejusdem & corpori hu-
mano familiarissimum ad ægri refectionem maximè conducit, est enim præ
cæteris subtilius, citius penetrans & melius nutriens. Post quod asininum
ad phthysin accomodatissimum, uti Trallianus l. 12. c. 4. ait: *habetur enim
cæteris frigidius, humidius, ac tenuius minus enim coagulatur, facile digeritur.*
Confirmat id ipsum Avicenna l. 4. tr. 2. c. 6. *non est lac post muliebri quod hec-
ticis æquè conveniat ac asininum, heciticam enim, si curabilis, ad plenum curat.* Ob-
servandum tamen in lactis usu nè acidum vitiosum in ventriculo hospitet,
aut alvi fluxus superveniat, quo in casu à curâ lactis abstinendum foret.

Q U Æ S T I O.

Quæres an sachari usus phthysi laborantibus tantoperè ut aliqui volunt noceat? *ꝛ.* Negativè, licet enim spem curandæ phthysos nulloatenus in sacharatis ponamus, sachari tamen usum phthysicis nequaquam interdiciamus, propter vim abstersivam suavissimam, quâ sacharum in salivali oris lymphâ solutum variis pectoris malis abstersione indigentibus opitulatur, præcipuè verò ab acrimonia (in qua visciditate suâ \ominus rodentia ac stimulantia obtundit) ortum ducentibus.

CAPUT ULTIMUM.

De Diata.

T H E S I S I.

AD fontem Diæticum accedere demùm ordinis ratio nos jubet, qui rerum non naturalium debita administratione intelligitur, harum siquidè delectus adeò necessarius est, ut quos hoc in morbo quantoties medicamenta & reliqua artis auxilia juvare non valuere, idem penitus restituerit: aer itaque primum inter eas occupat locum, qui sit temperatus, serenus, & ad frigidiusculum vergens, frigus enim temperatum, & humidum phthysicis haud inconueniens est, vitetur econtrà calido-siccus, nocturnus & subterraneus, & inter principaliora subsidia in hoc morbo numeratur aeris mutatio, si verò & inibi ægrum ob morbi vehementiam mori contigerit illius meminisse oportebit

quò moriari loco - - - ad Jovis aulam
â terra spatium semper habebis idem.
teste Mart.

T H E S I S II.

CIBUS & potus (quorum rectus usus non leve adfert adjumentum) sit refrigerans, humectans, docente Hip. Sect. 2. Aph. 29. *victus humidus &c.* boni succi, facilis digestionis, celeris distributionis, ut corpori languido & extenuato robur exindè accrescat, quem in finem carnes conveniunt vitulinæ, columbarum, pullorum, indèque parata juscula, ova forbilia, & brodia bonæ qualitatis commendantur: nec excludendi veniunt fructus, ut sunt amygdalæ dulces, ficus, pineæ: caveat verò omnia acida, acria, & salsa: prætereà licet omnia hæc sibi inimica quis vitet, sed cibos etiam Euchymos in ordinatè ingurgitet, non minorem adferent incommoditatem.

T H E S I S III.

POTULENTA quod concernit, ea pinguioribus paululum, seu in non admodum extenuatis pro potu ordinario servire poterit decoct. chin. resin. aut decoct. fanicul. vel spec. decoct. pect. Aug. aut decoct. syrup. de alth. fern. imò in sicciorebus propinari possunt subindè ad libitum bibendæ emuls. pinear. amyg. dulc. aut sem. frig. major. vel formula specialis concinnari potest ex herb. vulnerariis ut veron. beton. hed. terrest. pulm. Hyssop. fanicul. plantag. rad. symph. major. liquirit. vg.

D

ꝛ. Rad.

ꝛ. Rad. fymph. major. ʒvj.
 Liquirit. raf. ʒij.
 Herb. Veron.
 Pulmon.
 Numular.
 Tuffilag. aa. Miß.
 Fl. bell. prat. pij.
 Cort. ☉ extim. ʒij.
 Sem. fænicul. ʒj.

M. Inciff. groff. mod. d. f. spec. zu den ordinari Trandf.

T H E S I S I V.

Quantum motus & quies ad hujus affectus curationem conferre valeant satis notum est, nam sicut excessivus corporis motus, sæpissimè multorum morborum author existit, sic è converso si blandus fiat & cum debito regimine plurimos fugat, cum per hunc debita alimentorum distributio & circulatio sanguinis promoveatur: quies quòque nimia nocet, quia humores reddit segniores & torpidiores, undè alvus retardatur, hæmorrhoidum menstruorumque fluxus ordinarius sistitur, sanguisque cum lymphâ acris & corrodens redditur.

T H E S I S V.

Somnus & vigilia utrique si modum excesserint malum: Hip. 2. Aph. 3. moderati igitur esse debent, nihilominus somno magis quam vigiliis indulgendum, alvus medium teneat, nec nimis aut stricta, aut laxa sit, oblita tamen sui muneris admoneatur appropriatis, reliqua quòque excernenda aut arte, aut natura circulante respondeant, nè enim excernenda retineantur & retinenda excernantur invigilandum est, nam alias facilè huic affectui ansam præbere possunt.

T H E S I S VI.

Agmen claudunt animi pathemata, quæ nunquam modum excedant, sed mediocria sint, nec motionibus animi, curis, tristitiæ uti Ecclesiast. c. 20. *tristitiam non des animæ tuæ & merorem longè abs te repelle, multos enim tristitia occidit.* Terrori, metui, sollicitudinibus, iræ, amori, nimio usus indulgendum, quippè quæ omnia minus animales in suo motu turbant, M. S. circulationem retardant, & quodamodò figunt: præ omnibus verò æger DEO confidat, qui suo verbo languores nostros sanat, ubi omnis consilii humani vis cespitat, cui laus, honor & gloria sit in sempiternum.

O. A. D. B. V. S. L. C. & SS. C. & D. H.

